

Beslutningsforslag nr. B 17. Fremsat den 24. oktober 1995 af Keld Albrechtsen (EL) og Frank Aaen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om dansk nej til Europol og Schengenaf-talen

Folketinget beslutter, at Danmark ikke skal ratificere Europolkonventionen, og at Danmark trækker ansøgningen om observatørsta-

tus med henblik på medlemskab i Schengen-samarbejdet tilbage.

Bemærkninger til forslaget

Enhedslisten mener, at oprettelsen af en myndighed som Europol, der er første skridt frem mod oprettelsen af et unionspoliti af samme type som det amerikanske FBI, vil medføre en svækkelse af retssikkerheden i Danmark såvel som i de øvrige lande i EU.

Et af formålene med Europolis dannelse – bl.a. fra tysk side – er, at Europol vil være et konkret bevis for Unionens fortsatte udvikling, hvor Europol skal optræde som det unionspoliti, der sikrer Unionens grænser. Det var netop det, som lå til grund for den danske undtagelse i Edinburgh-Aftalen, idet Danmark ikke ville ind i et overnationalt samarbejde. Her siger Unions- og Europol-tilhængerne i Danmark, at Europolkonventionen ikke er et overnationalt politisamarbejde, men bygger på en mellemstatslig aftale, som ikke strider mod det danske forbehold. Dette er imidlertid en rent formel og på afgørende punkter forkert argumentation. Når et unionspoliti er en realitet, vil det i realiteten fungere som en overnational myndighed.

I Europolkonventionens artikel 26 beskrives Europol som en juridisk retlig størrelse: »Europol har status som juridisk person . . . Europol nyder i hver medlemsstat den mest vidtgående rets- og handleevne, som vedkommende nationale ret tillægger juridiske personer . . .«.

I artikel 30 om personalet ansat i Europol står der, at » . . . direktøren, vicedirektørerne og personalet ved Europol skal i udøvelsen af deres virksomhed lade sig lede af Europolis målsætning og opgaver og må ikke søge eller modtage instruktioner fra nogen regering, myndighed eller organisation eller fra nogen person, som ikke er tilknyttet Europol, medmindre andet er fastsat i denne konvention; afsnit VI i Traktaten om Den Europæiske Union berøres ikke heraf«.

Senere i artikel 32 står der om tavshedspligt: »Europolis organer, disses medlemmer, vicedirektørerne, de øvrige ansatte ved Europol og forbindelsesofficererne skal afholde sig fra enhver handling og offentlig meningstilkendegivelse, der vil kunne skade Europolis anseelse eller virksomhed«.

Med sådanne beføjelser og opgaver som beskrevet

i de forskellige artikler i Europolkonventionen vil den i praksis blive en overnational størrelse, som vil lægge sin egen linje i de forskellige spørgsmål om kriminalitet og terrorisme i årene fremover. Det er oplagt at antage, at det ikke vil være den danske retsopfattelse, som vil slå igennem, men de opfattelser, som er rådende i de store lande.

Enhedslisten vender sig også stærkt imod den begrænsning af retssikkerheden, som vil blive følgen af centralt oprettede registre og databaser med hundredtusinder, ja måske millioner af borgere i Europa. Desuden er der overvejelser om i registrene at indføre såkaldte »bløde« oplysninger, som i deres substans er baseret på rygter. Sådanne overvejelser kan kun yderligere bestyrke frygten for politisk og anden misbrug af sådanne centrale registre. Hertil kommer, at EU-topmødet i Essen i december 1994 vedtog, at Europol også skal beskæftige sig med bekæmpelse af terrorisme. Dette blev endeligt konfirmeret på de sidste ministerrådsmøder i juni 1995, og i et svar på et spørgsmål fra Europaudvalget (spm. nr. 107) skriver justitsministeren den 11. juli 1995, at » . . . Europol senere to år efter konventionens ikrafttræden skal beskæftige sig med terrorhandlinger, rettet mod persons liv og legeme, mod den personlige frihed eller mod ejendom. Herudover skal der enten være tale om handlinger, der er begået, eller om handlinger, som det må antages vil blive begået i forbindelse med sådanne terroristiske aktiviteter«.

Efter mødet i Folketingets Europaudvalg den 15. juni 1995 indrømmede justitsminister Bjørn Westh til Ritzau, at » . . . vi kan ikke forhindre Spanien i at indberette en dansker, hvis de mener, at vedkommende gør noget kriminelt«. Han sagde derefter, at det kunne Spanien også gøre i dag, hvad der ikke beroliger forslagsstillerne, da det nye i situationen er, at alle andre EU-lande nu kan gå ind og trække sådanne oplysninger ud af systemet. De begrænsninger og kontrolsystemer, som er vedtaget, er efter forslagsstillerens opfattelse ikke tilstrækkelige. Med oprettelsen af disse centrale registre og databaser vil politiske aktiviteter, som er lovlige i Danmark, kunne ende med at blive registreret i Europolis kartoteker, fordi disse ak-

tiviteter ikke defineres som »lovlige« i et eller flere af de andre EU-lande. I et svar til Europaudvalget siger justitsminister Bjørn Westh, at for »... alle de kriminalitetsformer, som Europol skal beskæftige sig med – herunder terrorisme – må udtrykket derfor fortolkes i overensstemmelse med hvert enkelt lands retsopfattelse og -tradition«. Hvis Keld Albrechtsen f.eks. stillede sig op på et møde i Baskerlandet og holdt en tale, som kritiserede den spanske regering for dens behandling af baskerne og gik ind for autonomi for baskerne, er der næppe tvivl om, at han ville blive defineret som »terroristsympatisør« og Enhedslisten som en »kriminell« organisation.

Desuden er der ingen ordentlig parlamentarisk kontrol med Europol. Europa-Parlamentet vil en gang om året få tilsendt en rapport over Europolis aktiviteter, men der vil ikke være anden form for indsigt i og kontrol med Europol på nationalt eller mellemstatsligt niveau ud over de nationale embedsmænd og kontrolinstanser, som er blevet etableret inden for Europol. En af de formelle begrundelser for ikke at have en sådan tilsynsmyndighed er, at det er et politisamarbejde på mellemstatsligt niveau. I praksis vil det altså sige, at vi får ikke bare en overnational organisation til bekæmpelse af kriminalitet, men også en politisk efterretningstjeneste, som ikke engang er underlagt den meget begrænsede parlamentariske kontrol, som findes med de danske efterretningstjenester.

Hertil kommer, at databeskyttelsen kommer til at bygge på den europæiske konvention af 28. januar 1981 om beskyttelse af det enkelte menneske i forbindelse med elektronisk databehandling af personoplysninger. Denne konvention sikrer på ingen måde enkeltpersoner mod misbrug af oplysninger. Tværtimod indeholder denne konvention en lang række undtagelsesbestemmelser, der gør, at efterretningstjenester kan registrere alle mulige oplysninger om en person, uden at vedkommende har ret til at få oplysning herom.

I den vedtagne Europolkonvention kan en registreret person ikke få aktindsigt om sig selv, hvis dette kan skade hensynet til »medlemsstaternes sikkerhed«, »den offentlige sikkerhed« eller »bekæmpelse af kriminelle handlinger«. Paragrafferne er udformet således, at det bliver helt vilkårlige tolkninger af disse »garantibestemmelser« – oven i købet foretaget af den samme organisation som foretager registreringerne om vedkommende. En samling gummiparagraffer, som sikrer, at alt kan registreres, uden at de registrerede har aktindsigt. I Europolkonventionen står der oven i købet, at Europol eller dets kontrolinstans ikke behøver at forklare årsagerne til, at vedkommende ikke kan få aktindsigt, hvis det skønnes,

at dette kan »underminere« det grundlag/formål, på hvilket registreringen foregår.

I et svar til Europaudvalget på spørgsmål nr. 113 skriver justitsministeren, at »... i de tilfælde, hvor lovgivningen i den enkelte medlemsstat som udgangspunkt giver adgang til egen acces, kan Europol dog i en række tilfælde, jf. artikel 19, stk. 3, nr. 1-3, nægte egen acces. Som eksempel herpå kan blandt andet nævnes behovet for at sikre, at Europol kan udføre sine opgaver behørigt... Det er således korrekt, at den pågældende ikke har nogen garanti for at få egen acces i Europolis registre«.

I Europolkonventionens artikel 19, stk. 3, nr. 1-3, står der følgende undtagelser, som Europol kan bruge som begrundelse for at nægte egen acces til registre:

»Når medlemsstatens ret foreskriver, at oplysninger skal udleveres, afslås udleveringen, hvis det er nødvendigt:

- 1) for at Europol kan udføre sine opgaver behørigt,
- 2) for at beskytte medlemsstaternes sikkerhed og den offentlige orden eller for at bekæmpe strafbare handlinger,
- 3) for at beskytte tredjemands rettigheder og friheder, og den berørte persons interesse i udleveringen af oplysninger således ikke kan betragtes som mest tungtvejende«.

Hvis det teoretisk skulle være lykkedes at være kommet forbi begrænsningerne i stk. 3, kommer derefter stk. 4 i samme artikel 19, som stiller en ny række betingelser for, hvilken fremgangsmåde der skal overholdes for videregivelse af de personlige oplysninger. I sidste punkt i stk. 4 står der ganske enkelt, at »... hvis en eller flere medlemsstater eller Europol har tilkendegivet deres modstand mod udleveringen af oplysningerne, underretter Europol den pågældende om, at den har foretaget kontrollen, uden at anføre forhold, som kan afsløre, om den pågældende er registreret eller ej«.

Med sådanne begrænsninger og de tolkninger, som hele artikel 19 åbner op for, vil Europolis daglige ledelse i realiteten kunne nægte alle adgang til oplysninger om, hvorvidt man er registreret eller ej. Det åbner op for rent politisk betingede afgørelser.

Europaudvalget har i et andet spørgsmål (spørgsmål nr. 114) spurgt, om Europol vil kunne udlevere oplysninger om danskere til andre landes politi og efterretningstjenester, og om oplysningerne derfor vil kunne sive til f.eks. mafiaen eller spanske højrekredse. Hertil svarede Justitsministeriet den 11. juli 1995, at »... der kan naturligvis ikke gives nogen garanti mod, at de oplysninger, der efter reglerne i konventionen videregives til en anden medlemsstats

dighed, ikke derfra videregives (eller udsives) på ukorrekt måde«.

Et andet spørgsmål fra Europaudvalget er gået på, om registrerede oplysninger i Europols registre er uden tidsbegrænsninger (spørgsmål nr. 117). Hertil svarer justitsministeren, at »... oplysninger kan lagres i Europols registre, så længe det er nødvendigt for udførelse af Europols opgaver. Herudover fremgår det, at det senest tre år efter indlæsningen af oplysninger skal undersøges, om det fortsat er nødvendigt at opbevare de pågældende oplysninger«.

Et andet problem er, at Europols registre kunne komme til at indeholde forkerte faktuelle oplysninger eller kriminaliseringer af personer, som ikke – heller ikke under Europols gummiparagraffer – kan defineres som kriminelle eller terrorister. Her siger konventionen, at »hvis det viser sig, at oplysninger, som lagres hos Europol, og som er blevet meddelt af tredjelande eller eksterne organisationer, eller som er resultat af Europols analysevirksomhed, er ukorrekte, eller at indlæsning og lagring af dem er i modstrid med denne konvention, skal Europol rette eller slette dem... Enhver har ret til at anmode Europol om, at fejlagtige oplysninger vedrørende den pågældende rettes eller slettes«. Det lyder jo meget godt, men i artikel 19 i sin egen konvention har Europol sørget for, at der ikke er nogen, som vil få mulighed for at få besked om, hvorvidt vedkommende er registreret, og på hvilket grundlag og med hvilke oplysninger man er registreret. Dermed hænger det på de samme kilder, som i første omgang har foretaget indlæsningen af vedkommende i Europols registre. Og medmindre der er tale om deciderede skrivfejl i indlæsningen, er det temmelig usandsynligt, at disse »fejle« vil blive ændret. Her kan vi risikere, at de forskellige landes nationale opfattelser af lov og ret og efterretningstjenestens egen praksis bliver Europols praksis i disse tilfælde. For ikke at tale om den praksis, som udøves af tredjelands måde at registrere kriminalitet på.

I forlængelse af Europolkonventionen, som forslagsstillerne opfordrer Folketinget til at stemme imod ved ratifikationen her i Folketinget, vil forslagsstillerne også opfordre den danske regering til at trække sig ud af observatørfunktionen i forbindelse med Schengenaftalen.

Schengenaftalen er et forsøg foretaget af en gruppe EU-lande på at indføre det grænse- og pasfri Europa. Men hvis det skal lade sig gøre, kræves en høj grad af ens regler og holdninger om kontrol med grænser, kriminalitet, flygtninge- og indvandrerpolitik, som i realiteten vil medføre en diskriminering af de landes statsborgere, som ikke er med i Schengen. På sigt er det meningen, at Schengenaftalen skal udvides til at

gælde for alle EU-lande. Formelt indførte Schengenlandene i slutningen af marts 1995 fri bevægelighed og nedlæggelse af kontrollen med de indre grænser i de syv medlemslande. Det er kun EU-medlemslande, som kan ansøge om at blive medlemmer af Schengenaftalen. Det vil sige, at selv om Danmark, Sverige og Finland skulle beslutte at blive medlemmer af Schengen, så ville Norge og Island stå udenfor. Det vil bringe den nordiske pasunion i fare, da det kan medføre, at de tre nordiske lande, som er med i EU, kunne risikere at skulle kræve pas og visum af folk fra Norge og Island til de andre nordiske lande.

Forslagsstillerne er imod den form for politisamarbejde, som Schengenaftalen er udtryk for. Den giver en lang række problemer for indrejse for personer fra lande, som ikke er med i Schengen, specielt i forhold til Østeuropa og den tredje verden. F.eks. vil det være et centralt organ i Schengen, som skal udstikke regler for, fra hvilke lande Schengen skal kræve visum for at kunne rejse ind i Schengenland!

Forslagsstillerne er meget lidt trygge ved det SIS-informationssystem, som Schengenlandene vil bruge i fællesskab, og er meget lidt trygge ved, at de oplysninger, som kodes ind i dette informationssystem af et medlemsland, skal bruges i et andet medlemsland. SIS-informationssystemet er en fælles database, som alle Schengenlandene fodrer med de oplysninger, der skal bruges af de politifolk, som skal udføre kontrol af rejsende.

Hvis Schengenlandene skal gennemføre åbne grænser indadtil, vil det automatisk medføre skrapere grænsekontrol i forhold til alle lande, som ikke er med i Schengen. Det er også et af regeringens argumenter for at have en observatørstatus i Schengen med henblik på at opnå medlemskab i Schengen.

Forslagsstillerne ser hellere et udvidet politisamarbejde på mellemstatsligt niveau udviklet – i stedet for alle de problemer og afgrænsninger, som Schengenaftalen giver ikke bare for alle de lande, som er uden for Schengenaftalen. Hertil kommer de problemer, som ligger i den måde, SIS-informationssystemet er indrettet på.

Men det grænsefrie Schengenområde er allerede løbet ind i problemer, da Frankrig stadig holder fast ved grænsekontrollen. Frankrig har brugt en sikkerhedsklausul i Schengenaftalen til at fastholde kontrollen med sine egne grænser i forhold til de andre Schengenlande på grund af faren for ulovlig indvandring. Desuden har Frankrig i flere tilfælde nægtet belgisk politi at forfølge personer ind i Frankrig, selv om Frankrig selv frit kan forfølge personer ind i Belgien.

F. t. beslutn. vedr. Europol og Schengenaf-talen

Dette sammen med andre kontroverser i forbindelse med realiseringen af Schengenaf-talens bestemmelser åbenbarer, at de Schengenlande, som vil stramme

reglerne op for de lande, som ikke er med i Schengen, ikke selv kan leve op til Schengenaf-talens bestemmelser.